

The effect of the Government Policies on Innovation

Mostafa Keikhay Farzaneh¹ | Mohim Tash^{2✉}

1. Assistant Professor, Faculty of Management and Economics, University of Sistan and Baluchestan, Zahedan, Iran. mostafa_kf@yahoo.com

2. Assistant Professor, Faculty of Management and Economics, University of Sistan and Baluchestan, Zahedan, Iran (Corresponding Author). mohimtash@entp.usb.ac.ir

Article Info

ABSTRACT

Article type:

Research Article

Article history:

Received:

12 April 2023

Received in revised form:

7 July 2023

Accepted:

19 August 2023

Published online:

21 September 2023

Keywords:

Innovation, Government Policies, Risk-Taking, Global Entrepreneurial Monitor, Iran

This study investigates the role of government policies on innovation by considering the mediating role of risk-taking (fear of failure) in Iran, according to Global Entrepreneurship Monitor (GEM) reports. This research is applied in terms of purpose and descriptive in terms of nature. A questionnaire technique has been used to collect data in this quantitative research. The statistical population of this study is business owners and managers in Iran. The data analysis tools used in this research are SPSS statistical software and AMOS modeling software. In this study, the source of data collection was the global report and the database of the Global Entrepreneurship Monitor website. A linear regression model has been used in order to evaluate the research data. The Global Entrepreneurship Monitor (GEM) measures government policies on entrepreneurship through two subcomponents: protectionist and business-related policies; and government policies related to taxes, duties, and bureaucracy. According to the findings of this study, government policies on entrepreneurship in Iran have had a significant and positive impact on innovation, and the risk-taking (fear of failure) index has played a mediating role in the relationship between the government's policies and innovation. Therefore, in the current economic conditions in Iran, attention to the government's policies and its executive behavior should be paid more attention to develop innovative activities and strengthen entrepreneurial competencies.

Cite this article: Keikhay Farzaneh, Mostafa and Tash, Mohim (2023). The effect of the Government Policies on Innovation in Iran. *Journal of Innovation Economic Ecosystem Studies*, 3 (2), 103-112.

DOI: 10.22111/INNOECO.2022.43270.1034

© The Author(s).

Publisher: University of Sistan and Baluchestan

تأثیر سیاست‌های کارآفرینی دولت بر نوآوری در ایران

مصطفی کیخای فرزانه^۱ | مهیم تاش^۲

۱. استادیار گروه کارآفرینی، دانشکده مدیریت و اقتصاد، دانشگاه سیستان و بلوچستان، زاهدان، ایران. mostafa_kf@yahoo.com
 ۲. استادیار گروه کارآفرینی، دانشکده مدیریت و اقتصاد، دانشگاه سیستان و بلوچستان، زاهدان، ایران (نویسنده مسئول). mohimtash@entp.usb.ac.ir

اطلاعات مقاله	چکیده
<p>نوع مقاله: مقاله پژوهشی</p> <p>تاریخ دریافت: ۱۴۰۲/۱/۲۳</p> <p>تاریخ ویرایش: ۱۴۰۲/۴/۱۶</p> <p>تاریخ پذیرش: ۱۴۰۲/۵/۲۸</p> <p>تاریخ انتشار: ۱۴۰۲/۶/۳۰</p> <p>واژه‌های کلیدی: نوآوری، سیاست‌های کارآفرینی دولت، ریسک‌پذیری، دیده‌بان جهانی کارآفرینی، ایران.</p>	<p>این پژوهش نقش سیاست‌های کارآفرینی دولت بر نوآوری و با درنظر گرفتن نقش میانجی ریسک‌پذیری در کشور ایران، بر مبنای گزارش‌های دیده‌بان جهانی کارآفرینی (GEM) مورد بررسی قرار داده است. در این پژوهش کمی، از شیوه پرسش‌نامه برای جمع‌آوری داده‌ها استفاده شده و جامعه آماری مالکان/مدیران کسب‌وکارها در ایران است. ابزار تجزیه و تحلیل داده‌ها نرم‌افزار آماری SPSS و نرم‌افزار مدل‌سازی AMOS و منبع گردآوری اطلاعات گزارش جهانی و پایگاه داده وب‌گاه دیده‌بان جهانی کارآفرینی است. به‌منظور ارزیابی داده‌ها از مدل رگرسیونی خطی استفاده شده است. دیده‌بان جهانی کارآفرینی، سیاست‌های دولت درباره کارآفرینی را به کمک دو زیرمؤلفه سیاست‌های حمایتی و مرتبط با کسب‌وکارها، و سیاست‌های دولتی مرتبط با مالیات، عوارض و کاهش دیوان‌سالاری (بروکراسی) اندازه‌گیری می‌کند. طبق یافته‌های این پژوهش، سیاست‌های دولت درباره کارآفرینی در ایران، تأثیر معنادار و مثبتی بر نوآوری داشته است و مؤلفه ریسک‌پذیری نقش میانجی را در رابطه بین سیاست‌های کارآفرینی دولت و نوآوری ایفا کرده است. بنابراین، در شرایط کنونی اقتصادی در ایران، به سیاست‌ها و رفتارهای اجرایی دولت، برای توسعه فعالیت‌های نوآورانه و تقویت شایستگی‌های کارآفرینانه، باید بیش‌ازپیش توجه شود.</p>

استناد: کیخای فرزانه، مصطفی و تاش، مهیم (۱۴۰۲). تأثیر سیاست‌های کارآفرینی دولت بر نوآوری در ایران. *مطالعات زیست‌بوم اقتصاد نوآوری*، ۳(۲)، ۱۰۳-۱۱۲.
DOI: 10.22111/INNOECO.2022.43270.1034

مقدمه

با دسترسی هرچه بیشتر به فناوری‌های پیشرفته، کارآفرینان در اقتصادهای پیشرفته‌تر ابزار و امکانات بیشتری برای نوآوری دارند. همچنین بسیاری از کشورهای توسعه‌یافته دارای فضای رقابتی هستند و در نتیجه، بازار به ابداع راه‌حل‌های پیشرفته رو آورده‌است. کارآفرینان ملزم به ارائه راه‌حل‌های بدیع برای موفقیت در رقابت‌ها هستند (گزارش GEM ایران، ۲۰۱۵). برای بقا و زیست موفقیت‌آمیز سازمان‌ها، در جهان مملو از رقابت امروز، نوآوری امری حیاتی است. سرعت رشد و توسعه اقتصاد جهانی، تقاضای محدود و عرضه بسیار زیاد نرخ رقابت را افزایش داده‌است. نوآوری از اعمال کلیدی در فرایند کارآفرینی است و کارآفرین به کمک این ابزار، منابع خلق ثروت جدید ایجاد می‌کند، یا منابع موجود را غنا می‌بخشد تا پتانسیل آنها به منظور خلق ثروت افزایش یابد (سلجوقی، ۱۳۸۷).

شاخص جهانی نوآوری (GII)^۱ هر ساله از سوی سازمان جهانی مالکیت فکری (WIPO)^۲ گزارش می‌شود و با به‌کارگیری مجموعه‌ای وسیع از شاخص‌ها و معیارهای تعیین‌شده، وضعیت نوآوری در مناطق مختلف جغرافیایی را بررسی و رده‌بندی کشورها از این منظر را منتشر می‌کند. شاخص جهانی نوآوری از هفت رکن تشکیل شده‌است. ارکان شاخص جهانی نوآوری شامل دو دسته ورودی و خروجی است. در دسته ورودی‌ها که نشان‌دهنده توانایی اقتصاد هر کشور به منظور انجام فعالیت‌های نوآورانه است، ارکان نهادی، سرمایه انسانی و تحقیقات، زیرساخت‌ها، پیچیدگی بازار و پیچیدگی کسب‌وکار و در دسته خروجی‌ها که نتایج فعالیت‌های نوآورانه در اقتصاد هر کشور را نشان می‌دهد، دو رکن خروجی‌های دانشی و فناورانه و خروجی خلاقانه وجود دارد. ایران در گزارش شاخص جهانی نوآوری در سال ۲۰۲۱ برای اولین بار به بالاترین رتبه خود در طول مدت حضور در این گزارش دست یافت و در رده شصتم جهان قرار گرفت. یکی از ارکانی که همواره سبب تضعیف جایگاه ایران در شاخص جهانی نوآوری بوده، رکن نهادی است. ایران در دو زیرمؤلفه رکن نهادی، یعنی محیط سیاسی و محیط تنظیم‌گری، افت جایگاه داشته است. با وجود علم به تفاوت نگرش و مبانی ایران با سازمان‌ها و مؤسساتی که منبع داده‌های GII در رکن نهادی (مسائل حکمرانی و سیاسی) هستند، نمی‌توان از تأثیرات آن بر خوانندگان بین‌المللی غافل شد. گزارش شاخص جهانی نوآوری امروزه علاوه بر سیاست‌گذاران، مورد استقبال بخش کسب‌وکار و سرمایه‌گذاران غیردولتی نیز هست و مشاهده چنین وضعیتی در شاخص‌های رکن نهادی، سبب رانده شدن آنها از همکاری یا سرمایه‌گذاری در ایران می‌شود. این موضوع سبب اختلال در اتصال زیست‌بوم (اکوسیستم) نوآوری ایران به جهان خارج و محروم شدن از بازارهای صادراتی بین‌المللی و همچنین ناتوانی در عقد قرارداد انتقال فناوری به داخل کشور می‌شود. فارغ از صحت و سقم داده‌های رکن نهادی، به موضوع تنظیم‌گری نوآوری و توسعه نوآوری در کشور باید بیش‌ازپیش توجه شود تا کسب‌وکارهای بخش خصوصی بتوانند بدون دغدغه از وضع قوانین خلق‌الساعه و فاقد وجهت، به کار خود در زیست‌بوم نوآوری کشور ادامه دهند (کریمی، ۱۴۰۰).

در دیده‌بان جهانی کارآفرینی (GEM)، سیاست‌های دولت درباره کارآفرینی شامل دو مؤلفه است:

1. Global Innovation Index

2. World Intellectual Property Organization

الف) سیاست‌های حمایتی و مرتبط با کسب‌وکارها؛

ب) سیاست‌های دولتی مرتبط با مالیات، عوارض و کاهش دیون‌سالاری (بروکراسی)^۲.

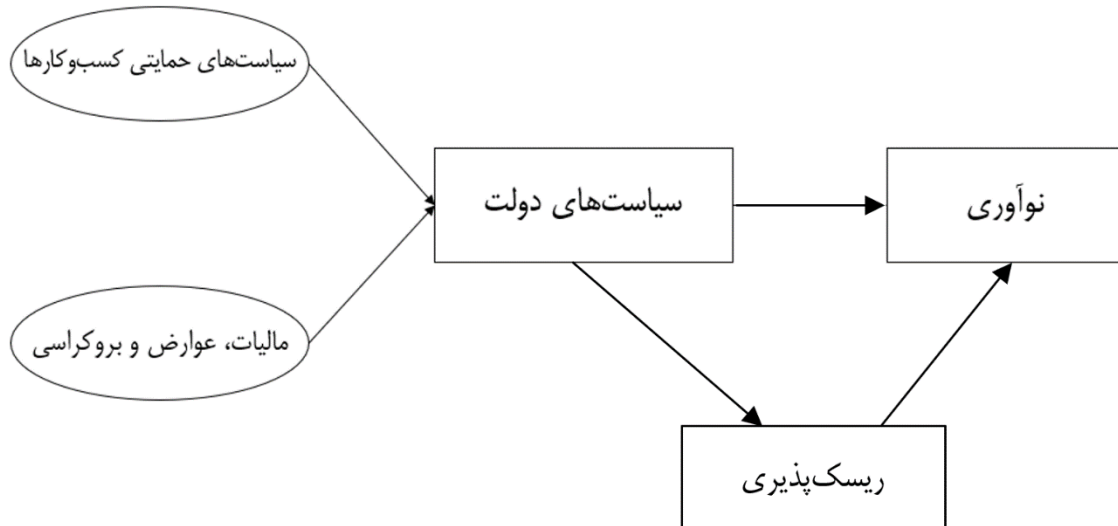
در دیده‌بان جهانی کارآفرینی، از دو سنجه برای اندازه‌گیری نوآوری استفاده می‌شود: ۱. درصد کارآفرینانی که اذعان داشته‌اند محصول یا خدمت آنها برای همه یا برخی از مشتریان جدید بوده‌است؛ ۲. درصدی از آنان که معتقدند محصولشان در بازار جدید است و کسب‌وکاری نیست که محصول آنها را عرضه کند یا اگر هم وجود دارد تعداد آن بسیار کم است (گزارش GEM ایران، ۲۰۱۳). برای دستیابی به درکی از میزان نوآوری کارآفرینان، GEM نسبت معرفی محصولات و خدماتی که برای بخشی یا تمام مشتریان جدید است و در عین حال، یا توسط هیچ رقیبی ارائه نمی‌شود یا اینکه تعداد رقبای عرضه‌کننده آن ناچیزند، را ارزیابی می‌کند. سنجه نوآوری به محیط کسب‌وکار کشورها بستگی دارد، چراکه برخلاف شاخص کارآفرینی بین‌المللی، گاه بازار داخلی بسیاری از کشورها محصول یا خدمتی را جدید تلقی می‌کنند، در حالی که همان محصول در کشور دیگر وجود داشته و جدید نیست (گزارش GEM ایران، ۲۰۱۵).

در کشورهای مختلف، به‌واسطه دلایل فرهنگی و فردی متنوع، مسائلی همچون میزان پذیرش پیامدهای راه‌اندازی کسب‌وکار، مفهوم تلقی از شکست و خطرپذیری متفاوت است. چنان‌که ممکن است در کشوری فرهنگ شکست جا افتاده باشد و در کشوری دیگر پیروزی پس از شکست امری بعید نباشد. بنابراین اشخاص مختلف با دیدگاه‌های متفاوتی که نسبت به مقوله ریسک‌پذیری و قبول شکست دارند، ممکن است بعضاً اقدام به راه‌اندازی کسب‌وکار نکنند و این ترس از شکست، عامل امتناع آنها از فعالیت کارآفرینی شود. از طرفی، در کشورهای مختلف، نوع کسب‌وکاری که افراد برای خودشان متصور می‌شوند، از لحاظ میزان ریسک واقعی، در ابعاد متفاوتی است. یکی از مواردی که می‌تواند دلیل زیاد بودن ترس از شکست در کشوری باشد، شاید این باشد که فرصت‌هایی که افراد شناسایی می‌کنند، دارای ریسک بیشتری است. از دیدگاه دیده‌بان جهانی کارآفرینی شاخص ریسک‌پذیری درصد جمعیت ۱۸ تا ۶۴ سال است که فرصت‌های خوب را درک کرده‌اند و اذعان داشته‌اند که ترس از شکست توانسته مانع از راه‌اندازی کسب‌وکار آنها شود (گزارش GEM ایران، ۲۰۱۸).

با توجه به آنچه ذکر شد، مدل مفهومی پژوهش در شکل ۱ ترسیم شده‌است.

1. Support and Relevance

2. Tax and Bureaucracy

شکل ۱. مدل مفهومی پژوهش

حال سؤال پژوهش این‌گونه مطرح می‌شود: آیا سیاست‌های کارآفرینی دولت در ایران بر نوآوری کسب‌وکارها تأثیرگذار است؟ و آیا ریسک‌پذیری در رابطه بین سیاست‌های کارآفرینی دولت و نوآوری نقش تأثیرگذاری دارد؟ برای دستیابی به پاسخ این سؤال‌ها، در ادامه ضمن مرور پیشینه پژوهش، به تحلیل داده‌های در دسترس از کشور ایران در پایگاه اطلاعاتی دیده‌بان جهانی کارآفرینی خواهیم پرداخت.

پیشینه پژوهش

یکی از مهم‌ترین مؤلفه‌ها در اقتصاد هر کشور دولت است. در میان همه متفکران علم اقتصاد علی‌رغم دیدگاه‌های متفاوت آنها، دخالت دولت در اقتصاد موضوعی مشترک است و تنها تفاوت دیدگاه در میزان و اندازه دخالت دولت در اقتصاد می‌باشد (خداویسی و عزتی‌شورگلی، ۱۳۹۲). ازسویی، فرایند «تخریب خلاقانه» که به موجب آن کارآفرینان کالاها و خدمات جدیدی را ایجاد می‌کنند که جایگزین کالاهای قدیمی می‌شوند، هم مهم و هم مخرب است (شومپیتر^۱، ۱۹۳۴). شکست‌های تجاری که بخشی از این چرخه است، بازخورد و دانش لازم برای کمک به هدایت کل فرایند مذکور را فراهم می‌کند (سوبل^۲ و همکاران، ۲۰۱۹). اطلاعات پایگاه داده دیده‌بان جهانی کارآفرینی نشان می‌دهد مؤلفه ترس از شکست، مانع مهمی برای کارآفرینی است (دووتا و سوبل^۳، ۲۰۲۱).

کرمی‌پور و همکاران (۱۳۹۴) در پژوهشی با عنوان «دولت چگونه می‌تواند از رشد مبتنی بر نوآوری در بنگاه‌های بزرگ حمایت کند؟» به بررسی مصادیق حمایت دولت از رشد مبتنی بر نوآوری بنگاه‌های بزرگ پرداخته‌اند. نتایج پژوهش نشان می‌دهد که

1. Schumpeter

2. Sobel

3. Dutta & Sobel

تحریک سمت تقاضا، برقراری توازن در قدرت چانه‌زنی، حمایت‌های مالی از فعالیت‌های تحقیق و توسعه، کمک به توسعه توانمندی یکپارچه‌سازی بنگاه‌ها و سعی در کاهش / حذف اثر تحریم‌های بین‌المللی، از جمله مواردی هستند که دولت‌ها می‌توانند از آن طریق در تقویت توانمندی نوآوری بنگاه‌ها نقش‌آفرینی کنند.

امیدی و همکاران (۱۳۹۸) در پژوهشی با عنوان «اثر سیاست‌های دولت بر رشد نوآوری در کشورهای در حال توسعه» به بررسی نقش سیاست‌های سمت تقاضای دولت بر رشد نوآوری در کشورهای در حال توسعه پرداخته و میزان اثرگذاری دولت در این فرایند را ارزیابی کرده‌اند. برپایه نتایج این مطالعه، افزایش نرخ بهره، مخارج دولت و نرخ تعرفه تجاری اثر مثبت و معناداری بر رشد نوآوری داشته‌است و دولت باید سیاست‌های سمت تقاضا را هماهنگ با سیاست‌های سمت عرضه اعمال کند و با ایجاد تغییر در قیمت‌های نسبی عوامل تولید، تقاضا برای نوآوری داخلی را تشویق نماید.

حسین‌پور و مرادی (۱۴۰۰) مطالعه‌ای با عنوان «نقش نهاد دولت در توسعه نوآوری کسب‌وکارهای هایتک برای ورود به بازارهای بین‌المللی» انجام داده‌اند. براساس نتایج این مطالعه، نهاد دولت رابطه مستقیم و معناداری بر توسعه نوآوری در کسب‌وکارهای هایتک برای ورود به بازارهای بین‌المللی دارد. بنابراین باید توجه به تأمین زیرساخت‌ها و رفتارهای اجرایی نهاد دولت بیش‌ازپیش برای توسعه نوآوری کسب‌وکارهای هایتک در جهت حضور در بازارهای بین‌المللی باشد.

دووتا و سوبل (۲۰۲۱) در مقاله‌ای با عنوان «ترس از شکست، کارآفرینی و سیاست اقتصادی»، بیان داشتند که ترس از شکست، تأثیر منفی قابل‌توجهی بر انتخاب افراد برای کارآفرین شدن دارد. این اثر در اقتصادهایی با تعداد فرصت‌های کارآفرینی بیشتر، به دلیل وجود جایگزین‌های بیشتر برای ادامه مسیر کارآفرینی در صورت بروز شکست، کاهش می‌یابد. همچنین تعداد فرصت‌های کارآفرینی به‌طور قابل‌توجهی با داشتن سیاست‌ها و نهادهای سازگار با سطوح بالاتر آزادی اقتصادی افزایش می‌یابد. بنابراین ترس از شکست زمانی که آزادی اقتصادی بیشتر است، کمتر به فرایند کارآفرینی آسیب می‌زند، زیرا فرصت‌های بیشتری برای کارآفرینان شکست‌خورده وجود دارد.

روش‌شناسی پژوهش

پژوهش حاضر از نظر هدف، کاربردی و از لحاظ روش، توصیفی با استفاده از روش همبستگی و مدل‌سازی ریاضی است. براساس نمونه آماری مورد استفاده دیده‌بان جهانی کارآفرینی در دو بخش خبرگان ملی (NES)^۱ و بخش جمعیت بزرگسال (APS)^۲، حجم نمونه تعریف می‌شود. GEM در هر کشور، یک تیم برای انجام پایش سالانه تشکیل می‌دهد که این تیم کشوری موظف به نظارت بر اجرای فرایندها و نیز جمع‌آوری، پالایش و ارسال داده‌ها به GEM است. درمورد پرسش‌نامه NES، به کمک روش نمونه‌گیری ساده، براساس میزان شهرت و تجربه کاری کارشناسان ملی یا منطقه‌ای، هر سال ۳۶ کارشناس در هر کشور از سوی تیم ملی GEM انتخاب می‌شوند و از آنها خواسته می‌شود تا پرسش‌نامه NES را تکمیل کنند. درمورد پرسش‌نامه APS، در هر کشور باید حداقل ۲۰۰۰ نفر در تکمیل پرسش‌نامه شرکت کنند. روش شناسایی شرکت‌کنندگان عمدتاً

1. National Expert Survey

2. Adult Population Survey

با درصد پوشش شبکه تلفن ثابت تعیین می‌شود. در مواردی که پوشش تلفن ثابت بیش از ۸۵ درصد از کل خانوارها باشد، تیم‌های ملی مجاز به استفاده از پرسش‌نامه مبتنی بر تلفن ثابت، برای ایجاد یک لیست مناسب از شرکت‌کنندگان برای تماس هستند. در کشورهایی که پوشش تلفن ثابت چندان گسترده نیست، این رویکرد کمتر مناسب است، بنابراین از شیوه‌های مصاحبه حضوری یا استفاده از تلفن همراه نیز استفاده می‌شود (وب‌گاه GEM).

داده‌های مربوط به پژوهش، در پایگاه‌های اطلاعاتی GEM قرار دارد و فایل خروجی با فرمت‌های SPSS و فایل Excel در وب‌گاه دیده‌بان جهانی کارآفرینی به آدرس www.gemconsortium.org در دسترس است. این داده‌ها، نتیجه ورود اطلاعات پرسش‌نامه‌های تکمیل‌شده (پرسش‌نامه NES و APS) از سوی صاحبان کسب‌وکارها است. در این پژوهش، از آخرین داده‌های منتشرشده در وب‌گاه دیده‌بان جهانی کارآفرینی که مربوط به سال ۲۰۱۸ می‌باشد، استفاده شده‌است. روش پژوهش براساس مدل‌های مبتنی بر اطلاعات داده‌های ترکیبی و با استفاده از روش معادلات ساختاری با استفاده از نرم‌افزار AMOS است.

یافته‌های پژوهش

برای پاسخ به سؤال پژوهش که عبارت است از: «آیا سیاست‌های دولت در ایران بر نوآوری کسب‌وکارها تأثیرگذار است؟» به کمک نرم‌افزار AMOS، مدل پژوهش براساس متغیر مستقل (سیاست‌های دولت) و متغیر وابسته (نوآوری) ترسیم و نتایج حاصل از آزمون در جدول ۱ گزارش شده‌است.

جدول ۱. خروجی استانداردشده وزن‌های رگرسیونی و آزمون بوت‌استرپ

خروجی استانداردشده وزن‌های رگرسیونی			
متغیرهای پژوهش	مقدار استانداردشده	نسبت بحرانی	سطح معناداری
تأثیر سیاست‌های کارآفرینی دولت بر ریسک‌پذیری	۰/۲۰	۴/۳۲	۰/۰۳
خروجی آزمون بوت‌استرپ			
مقدار استانداردشده (ضریب تعیین R^2) در آزمون بوت‌استرپ	حد پایین	حد بالا	سطح معناداری
۰/۰۴	۰/۰۲	۰/۰۸	۰/۰۴

با توجه به مدل رگرسیونی ساده و خروجی استاندارد آن در نرم‌افزار AMOS که در جدول ۱ نشان داده شده‌است، چنین می‌توان استنباط کرد که میزان تأثیر متغیر مستقل بر متغیر وابسته ۰/۲۰ گزارش شده‌است که این میزان تأثیر، تأثیر با شدت مناسبی بوده و ضریب تعیین R^2 آن نیز برابر با ۰/۰۴ است و بیانگر آن است که ۴ درصد واریانس متغیر وابسته (نوآوری) توسط متغیر مستقل (سیاست‌های کارآفرینی دولت) تبیین شده‌است. به عبارت ساده‌تر، ۴ درصد از عامل نوآوری مربوط به متغیر سیاست‌های دولت می‌باشد. مقدار سطح معناداری نیز ۰/۰۳ گزارش شده‌است که از نسبت بحرانی ۰/۰۵ کوچک‌تر بوده و معنادار بودن این تأثیر را از لحاظ آماری گزارش می‌کند. به‌طور کلی با توجه به خروجی آزمون بوت‌استرپ برای روشن شدن معناداری یا نبود معناداری ضریب تعیین ۰/۰۴ (۴ درصدی مدل در جامعه آماری) چون مقدار سطح معناداری در این آزمون برابر با ۰/۰۴ گزارش شده و از

سطح خطای ۰/۰۵ کوچک‌تر است و در بازه‌های حد پایین و حد بالا صفر واقع نشده‌است، می‌توان استنباط کرد که به‌طور کلی این اثرات (تأثیر متغیر مستقل بر متغیر وابسته) معنادار است؛ پس در کشور ایران، سیاست‌های دولت بر نوآوری تأثیرگذار است. نتیجه کلی این فرضیه آن است که می‌توان نوآوری را براساس سیاست‌های دولت، در جامعه آماری پیش‌بینی کرد. در ادامه، برای پاسخ به سؤال پژوهش که عبارت است از: «آیا ریسک‌پذیری در رابطه بین سیاست‌های کارآفرینی دولت و نوآوری نقش تأثیرگذاری دارد؟»، به کمک نرم‌افزار AMOS، مدل میانجی مربوط ترسیم و نتایج حاصل از آزمون در جدول ۲ گزارش شده‌است.

جدول ۲. خروجی استانداردشده وزن‌های رگرسیونی و آزمون بوت‌استرپ

خروجی آزمون بوت‌استرپ			خروجی استانداردشده وزن‌های رگرسیونی			
اثر کل	اثر غیرمستقیم	اثر مستقیم	سطح معناداری	نقاط بحرانی	مقادیر استانداردشده	شاخص‌ها
۰/۰۴	۰/۰۳	۰/۰۲	۰/۰۲	۴/۱۹	۰/۳۷	تأثیر سیاست‌های کارآفرینی دولت بر نوآوری
***	***	۰/۰۳	۰/۰۱	۶/۲۱	۰/۴۰	تأثیر سیاست‌های کارآفرینی دولت بر ریسک‌پذیری
***	***	۰/۰۱	۰/۰۱	۴/۲۲	۰/۱۸	تأثیر ریسک‌پذیری بر نوآوری

با توجه به خروجی وزن‌های رگرسیونی و مقادیر سطوح معناداری اثرات مستقیم و غیرمستقیم (جدول ۲) می‌توان استنباط کرد:

- تأثیر مستقیم و غیرمستقیم سیاست‌های کارآفرینی دولت بر نوآوری معنادار است.
- تأثیر مستقیم سیاست‌های کارآفرینی دولت بر ریسک‌پذیری معنادار است.
- تأثیر مستقیم ریسک‌پذیری بر نوآوری معنادار است.

با توجه به آزمون بوت‌استرپ یا خودگردان‌سازی که برای این مدل استفاده شده‌است و همچنین با توجه به اصول حاکم بر بحث میانجی‌گری در مدل‌سازی معادلات ساختاری، می‌توان استنباط کرد که در این مدل، چون هر دو اثر مستقیم و اثر غیرمستقیم سیاست‌های کارآفرینی دولت بر نوآوری معنادار گزارش شده‌است، می‌توان استنباط کرد که میانجی‌گری وجود دارد و متغیر ریسک‌پذیری نقش میانجی جزئی در تأثیر سیاست‌های کارآفرینی دولت بر نوآوری دارد.

نتیجه‌گیری

با توجه به آنچه بیان شد، نتیجه کلی به‌دست‌آمده از تجزیه و تحلیل داده‌ها آن است که می‌توان در جامعه آماری، نوآوری را براساس سیاست‌های کارآفرینی دولت پیش‌بینی کرد. این نتیجه با نتایج به‌دست‌آمده از پژوهش‌های امیدوی و همکاران (۱۳۹۸) و حسین‌پور و مرادی (۱۴۰۰) مطابقت دارد. یکی از عوامل اصلی پایین بودن سطح رشد اقتصادی در کشورهای درحال

توسعه، کمبود نوآوری است و تا وقتی که میزان نوآوری در این کشورها ارتقا نیابد، بازدهی و کارایی نیروی کار و سرمایه، پایین می‌ماند و رشد اقتصادی کاهش می‌یابد (ربیعی، ۱۳۸۸). وجود مشروعیت نهادی می‌تواند پابندی به قوانین و مقررات را تضمین کند. بدون مشروعیت نهاد دولت، توجهی به سیاست‌گذاری‌های انجام‌شده نیز صورت نخواهد پذیرفت. بنابراین مشروعیت زمینه را برای سیاست‌گذاری در جهت توسعه نوآوری مساعد می‌کند. همچنین، شفافیت، بسترهای فساد را از بین می‌برد و زمینه را جهت سرمایه‌گذاری و ایجاد کسب‌وکارها تقویت می‌کند. کنترل فساد زمینه را برای فعالیت استعدادهای ملی فراهم می‌آورد و توسعه نوآوری را می‌توان با نیروهای مستعد داخلی فراهم آورد (حسین‌پور و مرادی، ۱۴۰۰).

همچنین، با توجه به نتایج می‌توان گفت ریسک‌پذیری کارآفرینان نقش میانجی در رابطه بین سیاست‌های کارآفرینی دولت و نوآوری دارد. این نتیجه با نتایج به‌دست‌آمده از پژوهش دووتا و سوبل (۲۰۲۱) مطابقت دارد. در اقتصادهای با فرصت‌های کارآفرینی کم، مقدار تلاش و زمان صرف‌شده برای کسب مهارت‌ها، میزان سرمایه و نیز مجوزهای لازم برای شروع کسب‌وکار، اقدامی پرخطر است. به این معنا که هزینه شکست زمانی کاهش می‌یابد که کارآفرینان بتوانند به راحتی فرصت‌های شغلی بعدی بیشتری را در صورت شکست فرصت فعلی دنبال کنند (دووتا و سوبل، ۲۰۲۱). محققان دریافته‌اند که در ایران میزان ترس از شکست کارآفرین باعث کاهش ۳ تا ۶ درصدی در احتمال کارآفرینی می‌شود (خیاره و مظهری^۱، ۲۰۱۶). ایده اساسی پشت این نتیجه این است که نگرش نسبت به ریسک بر این مسئله که آیا افراد به‌جای جستجوی شغل ثابت دولتی، کارآفرین شدن را انتخاب می‌کنند، تأثیرگذار است (ولر و ونگر^۲، ۲۰۱۷). همچنین، پس از این که چرخ‌های هدایت کارآفرینی در مرحله عمل به جریان افتاد، باید اقداماتی صورت پذیرد تا توسعه کارآفرینی تداوم یابد و تثبیت و نهادینه شود. به‌همین جهت دولت باید نقش خود را در تشویق کارآفرینی از طریق ایجاد مراکز نوآوری به‌درستی ایفا کند (داوری و رضایی، ۱۳۸۵). بنابراین، در شرایط کنونی اقتصادی در ایران، به سیاست‌ها و رفتارهای اجرایی نهاد دولت، برای بروز و توسعه فعالیت‌های نوآورانه در کسب‌وکارها و تقویت شایستگی‌های کارآفرینانه در افراد، باید بیش‌ازپیش توجه کرد.

1. Khyareh & Mazhari

2. Weller & Wenger

منابع

- امیدی، وحید، شاه‌آبادی، ابوالفضل و مهرگان، نادر (۱۳۹۸). اثر سیاست‌های دولت بر رشد نوآوری در کشورهای در حال توسعه. اقتصاد و تجارت نوین، (۳)۱۴، ۱۹-۴۰.
- چراتچیان، ایمان و قربانی، سعید (۱۳۹۳). تحلیل آثار سیاست‌های پولی و مالی بر کارآفرینی (با تأکید بر بخش زنان)، توسعه کارآفرینی، ۴، ۷۳-۷۹.
- حسین‌پور، علی و مرادی، محمدعلی (۱۴۰۰). نقش نهاد دولت در توسعه نوآوری کسب‌وکارهای های تک برای ورود به بازارهای بین‌المللی. نشریه علمی پژوهشی مدیریت کسب‌وکارهای بین‌المللی، ۴(۴)، ۱-۲۴.
- خداویسی، حسن و عزتی‌شورگلی، احمد (۱۳۹۲). نگاهی دوباره به نقش دولت در اقتصاد ایران: کاربردی از رهیافت آزمون کرانه‌ها، فصلنامه علمی پژوهشی اقتصاد مقداری، ۴(۱۰)، ۲۵-۵۳.
- داوری، علی و رضایی، حمیدرضا (۱۳۸۵). نقش دولت و خطامشی‌های دولتی در توسعه کارآفرینی. علوم مدیریت ایران، ۱(۲)، ۱۰۹-۱۲۹.
- ریعی، مهناز (۱۳۸۸). اثر نوآوری و سرمایه انسانی بر رشد اقتصادی در ایران. دانش و توسعه، ۱۶(۲۶)، ۱۲۲-۱۴۲.
- سلجوقی، سیدمحمد (۱۳۸۷). کارآفرینی: ایجاد و توسعه کسب‌وکار جدید، نشر خدمات فرهنگی: کرمان.
- کرمی‌پور، آریتا، خالقی، مهدی، آراستی، محمدرضا و گروسی مختارزاده، نیما (۱۳۹۴). دولت چگونه می‌تواند از رشد مبتنی بر نوآوری در بنگاه‌های بزرگ حمایت کند؟ فصلنامه مدیریت توسعه فناوری، ۳(۳)، ۹-۲۶.
- کریمی، امیرعلی (۱۴۰۰). مروری بر رتبه ایران در شاخص جهانی نوآوری ۲۰۲۱، توسعه اکوسیستم نوآوری ایران، پژوهش‌کده سیاست‌گذاری دانشگاه صنعتی شریف، ۱-۱۴.

References

- Dutta, N., & Sobel, R. S. (2021). Entrepreneurship, fear of failure, and economic policy. *European Journal of Political Economy*, 66, 101954.
- GEM. (2013). Global Entrepreneurship Monitor IRAN. Choice Reviews Online.
- GEM. (2015). Global Entrepreneurship Monitor IRAN. Choice Reviews Online.
- Khyareh, M. M., & Mazhari, R. (2016). The effect of different age groups on entrepreneurship: evidences for Iran. *IUP Journal of Entrepreneurship Development*, 13(3), 56.
- Schumpeter, J. A. (1934). The Theory of Economic Development: An Inquiry into Profits, Capital, Credit, Interest and the Business Cycle. *Harvard edition. Harvard Economic Studies*.
- Sobel, R. S., Sobel, R. N., Walker, D. M., & Calcagno, P. T. (2019). How effective are expert TV hosts at saving failing businesses? *Contemporary Economic Policy*, 37(1), 9-24.
- Weller, C. E., & Wenger, J. B. (2017). Can income diversification explain the growing entrepreneurship gap by age? In *Forum for Social Economics*, 46(2), 145-159.